

UVOD

I. Problem i predmet istraživanja

Ekonomski odnosi sa inostranstvom i uklapanje u svjetske ekonomske tokove je oblast privrednog sistema od izuzetne važnosti za njegov privredni rast i strategiju razvoja. Na današnjem nivou razvoja i integrisanosti svjetskog tržišta svaka zemlja vodi određenu politiku, kako zaštite domaće proizvodnje u razvoju, tako i o kriterijumima i mjerilima svjetske ekonomije za uklapanje u neophodne trendove svjetskog ekonomskog prostora.

U odnosu na tendencije razvoja i kriterijume spoljnotrgovinske razmjene koje diktiraju danas ekonomski najrazvijenije zemlje svijeta, posebno preko svjetskih organizacija, kao što su Svjetska trgovinska organizacija, Evropska unija i druge, pozicija zemlje zavisi, kako od sopstvenog ekonomskog razvoja i finansijske moći, tako i od okruženja u kom one posluju sa svijetom. Postao je imperativ vremena da se, bez obzira na stepen razvoja, u međunarodnoj trgovini moraju ispoštovati uslovi koje postavljaju dominantne ekonomske sile.

Takav položaj, posebno nedovoljno industrijski nerazvijenih zemalja, kakva je i Bosna i Hercegovina, diktira spoljnotrgovinsko poslovanje kojim se mora obezbjediti puna kontrola kao i svjesno usmjeravanje, odnosno doziranje, uticaja svjetskog tržišta koje mora obezbjediti optimalni privredni razvoj.

Pod pojmom spoljne trgovine podrazumjevaju se svi oblici ekonomske saradnje jedne zemlje sa inostranstvom. U užem smislu spoljna trgovina obuhvata samo promet robe između privrednih subjekata iz različitih zemalja, pa je predmet spoljnotrgovinske razmjene samo ona roba koja prelazi državnu granicu jedne ili više zemalja. U širem smislu spoljna trgovina, uz međunarodnu robnu razmjenu, obuhvata i razmjenu usluga, promet kapitala, promet ljudi i telekomunikacioni promet.¹

U tom pogledu, u cilju povećanja ukupnog stepena efektivnosti privrednog sistema BiH, neophodno je harmonizovati i unaprijediti i carinski sistem Bosne i Hercegovine koji predstavlja jedan od najvažnijih segmenata nacionalnog privrednog sistema,

U kontekstu navedene problematike definisan je i predmet istraživanja:

Istražiti relevantne karakteristike ključnih instituta carinskog sistema Bosne i Hercegovine i uticaj istih na odvijanje spoljnotrgovinskog poslovanja.

Prema tome, u cilju utvrđivanja uticaja instituta carinskog sistema Bosne i hercegovine na spoljnotrgovinsko poslovanje, potrebno je istražiti obim, intenzitet i težišta ključnih aktivnosti u spoljnotrgovinskom poslovanju Bosne i Hercegovine, usmjeravajući pažnju na ulogu carinskog sistema Bosne i Hercegovine u spoljnotrgovinskom poslovanju.

¹ Andrijanić, I., *Vanjska trgovina*, Mikorad d.o.o., Zagreb, 2001., str.5.

II. Cilj istraživanja

U skladu sa prethodno definisanim problemom, odnosno predmetom istraživanja utvrđen je i cilj istraživanja:

Osnovni cilj istraživanja sastoji se u sticanju saznanja za efikasnim i efektivnim unapređenjem spoljnotrgovinskog poslovanja Bosne i Hercegovine u uslovima integracija u Evropsku uniju, uzimajući u obzir uticaj instituta carinskog sistema Bosne i Hercegovine na sam obim spoljnotrgovinskog poslovanja.

U procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju potrebno je, korišćenjem naučnih metoda, analizirati trenutno stanje i trendove kretanja carinskog sistema Bosne i Hercegovine te izvršiti projekciju razvoja savremenog carinskog sistema Bosne i Hercegovine u skladu sa standardima EU, kako bi se unaprijedio ukupni stepen efektivnosti privrednog sistema BiH a samim tim i spoljnotrgovinsko poslovanje.

III. Hipoteza istraživanja

Svaki naučno-istraživački projekat posjeduje sastavne elemente u koje su ugrađene naučne zamisli problema i istraživanjama, među kojima je i hipoteza. „Hipoteza je odraz teorijskog i iskustvenog mišljenja istraživača ili metodologa koji je postavio problem, ciljeve i očekivano rješavanje.“

Osnovna hipoteza u istraživanju polazi od pretpostavke da je na unapređenje i dugoročni razvoj spoljnotrgovinskog poslovanja Bosne i Hercegovine potrebno uticati preko unapređenja i povećanja efikasnosti carinskog sistema Bosne i Hercegovine, tj. preko instituta carinskog sistema.

Analizom ključnih elemenata carinskog sistema BiH moguće je odrediti ključne prednosti, mogućnosti, slabosti i nedostatke koji dovode do nižeg stepena efikasnosti carinskog sistema, tj. do povećanja stepena njegove entropije, te na bazi rezultata takve analize predložiti novi optimizirani model određenih elemenata carinskog sistema koji će proizvesti sinergijski efekat u odnosu na povećanje stepena efikasnosti ukupnog carinskog sistema.²

IV. Metode istraživanja

Za izučavanje tematskog područja i ostvarivanje cilja diplomskog/specijalističkog rada korišten je metodološki pristup analize postojećih teorijskih ishodišta, te empirijska analiza dostupnih sekundarnih podataka. Prikupljanje kvalitetnih sekundarnih podataka značajno je za tematiku ovog diplomskog rada, pošto se radi o podacima koji se prate i objavljuju u brojnim nacionalnim i međunarodnim institucijama: agencija za statistiku BiH, vanjskotrgovinska

² Jakupović, S., „Unapređenje i razvoj savremenog carinskog sistema Bosne i Hercegovine u procesu integracija u Evropsku uniju“, Doktorska disertacija, Apeiron, B.Luka, 2009.str. 20.

komora, državna i entitetska ministarstva, Svjetska banka, WTO, EU,... Veliki dio podataka prikupljen je preko Interneta, korišćenjem dostupnih baza podataka.

U radu su korišćene sledeće metode istraživanja: induktivna i deduktivna metoda istraživanja, komparativna metoda, kao i jednostavne statističke metode.

V. Kompozicija rada

U uvodu rada postavljen je problem i predmet istraživanja, definisan je cilj i hipoteza te navedene metode istraživanja i struktura rada.

U prvoj cjelini obrađen je teorijski aspekt istorijskog razvoja carine, kao i sam pojam carine, sa posebnim osvrtom na vrste carina i na institute carinskog sistema Bosne i Hercegovine.

U drugoj cjelini govori se o spoljnotrgovinskom poslovanju, spoljnotrgovinskoj politici, instrumentima spoljnotrgovinske politike kao i o međunarodnim organizacijama koje utiču na kreiranje spoljnotrgovinske politike.

U trćoj cjelini prikazan je statistički pregled spoljnotrgovinskog poslovanja Bosne i Hercegovine.

U četvrtoj cjelini iznešene su mogućnosti poboljšanja carinskog sistema BiH radi unapređenja spoljnotrgovinskog poslovanja kao i prijedlog razvoja određenih elemenata carinskog sistema Bosne i Hercegovine.